

Sygn. akt I PK 622/02

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 czerwca 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Andrzej Wasilewski

SSN Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Beczek

w sprawie z powództwa E. B.

przeciwko Polskim Kolejom Państwowym Spółce Akcyjnej Zakładowi Przewozów
Pasażerskich w O.

o wyrównanie odprawy pieniężnej,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 16 czerwca 2004 r.,

kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w O.

z dnia 26 września 2002 r.,

**zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zmienia wyrok Sądu
Rejonowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z
dnia 26 czerwca 2002 r., i oddala powództwo nieobciążając
powódki kosztami postępowania.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 26 września 2002 r., Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. oddalił apelację pozwanych Polskich Kolei Państwowych Zakładu Infrastruktury Kolejowej w O. w likwidacji od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy w O., który w sprawie z powództwa E.B. zasądził od strony pozwanej na jej rzecz kwotę 20 609, 22 zł. z ustawowymi odsetkami tytułem odprawy wynikającej z przepisu art. 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz.U. Nr 84, poz. 948 ze zm.). Rozstrzygnięcie zapadło po ustaleniu, że powódka była zatrudniona przez stronę pozwaną a jej stosunek pracy uległ rozwiązaniu dnia 29 lutego 2000 r. z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Sąd pierwszej instancji uznał, że skoro ustawa z dnia 8 września 2000 r. objęła swoją regulacją pracowników zwalnianych w latach 2000-2002, to powódka, jako zwolniona w tym przedziale czasowym, jest uprawniona do odprawy, o jakiej mowa w art. 48 tej ustawy, mimo że ustawa ta weszła w życie z dniem 27 października 2000 r. Pogląd ten podzielił Sąd drugiej instancji.

Kasację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany, który zarzucił naruszenie art. 48 i 49 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 2000 r. przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie. Skarżący podniósł, że stosunek pracy powódki został rozwiązany przed wejściem w życie ustawy (czyli przed 27 października 2000 r.), ta zaś jest adresowana wyraźnie do pracowników PKP i nie ma zastosowania do powódki, która w tej dacie nie posiadała już tego statusu. W kasacji wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych za wszystkie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest zasadna.

Kwestia objęcia prawem do jednorazowej odprawy, określonej w art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. pracowników, z którymi rozwiązano umowy o pracę w roku 2000, jednakże przed dniem wejścia w życie wyżej wymienionej

ustawy była przedmiotem rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego. W uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2004 r., III PZP 11/03 (OSNP 2004, z. 9, poz. 150) Sąd Najwyższy stwierdził, że prawo do jednorazowej odprawy pieniężnej określonej w art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. przysługuje tylko tym pracownikom, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło po dniu wejścia ustawy w życie. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy zauważył, że za ewentualnym przyjęciem tezy, iż jednorazowa odprawa przewidziana w art. 48 ustawy przysługuje każdemu pracownikowi zwolnionemu z pracy w 2000 r. przemawiają wyłącznie argumenty językowe. Jednocześnie jednak należy mieć na względzie, że art. 83 tej ustawy jednoznacznie stanowi, że ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia (poza wyjątkami nie dotyczącymi jednak przepisu art. 48), a odmiennego stanowiska nie można wyprowadzić z przepisu art. 3 k.c., który dotyczy sytuacji, w których ustawa określa w przepisach przejściowych datę jej wejścia w życie wcześniejszą niż data opublikowania aktu prawnego w Dzienniku Ustaw lub Monitorze Polskim, albo nie określa jej w ogóle. Należy przy tym zauważyć, że w art. 48 i 49 ustawy chodzi nie tyle o czas przeszły, ile o tryb dokonany. Zauważył też Sąd Najwyższy pewną niekonsekwencję ustawodawcy w zakresie form gramatycznych i poprawności merytorycznej i formalnej w redagowaniu przepisów rozdziału 8, co nie pozwala z pełnym zaufaniem odnieść się do rezultatów wykładni tylko językowej. Natomiast nie ulega wątpliwości, że uprawnienia przewidziane w rozdziale 8 ustawy łączą się z komercjalizacją i restrukturyzacją PKP, przeto nie mogą przypadać na czas poprzedzający te procesy ani też po ich zakończeniu. Przepis art. 3 ustawy określa termin komercjalizacji PKP (do 27 stycznia 2001 r.), po komercjalizacji następuje etap restrukturyzacji (organizacyjnej, finansowej, majątkowej i zatrudnienia), przy czym restrukturyzacja organizacyjna, polegająca na utworzeniu spółek pracowniczych (art. 14) i spółki akcyjnej do prowadzenia działalności w zakresie zarządzania liniami kolejowymi (art. 15) ma być przeprowadzona w terminie 6 miesięcy od jej wpisu do rejestru handlowego (art. 16), restrukturyzacja majątkowa następuje z dniem wejścia w życie ustawy (art. 34 ust. 1). Zdaniem Sądu Najwyższego, jeżeli powyższe działania mają nastąpić po wejściu w życie ustawy, brak jest podstaw do przyjęcia, aby funkcjonalnie z nimi związana

restrukturyzacja zatrudnienia mogła je poprzedzać. Restrukturyzacja zatrudnienia nie może być oderwana od celów ustawy, a brak jest podstaw do uznania, aby celem regulacji rozdziału 8 ustawy było zagwarantowanie takich samych uprawnień wszystkim pracownikom zwalnianym z PKP z przyczyn dotyczących pracodawcy i wyrównanie poziomu osłon finansowych dla pracowników zwalnianych w różnych okresach restrukturyzacji.

Zwolnienia z przyczyn ekonomicznych następowały w PKP także przed wejściem w życie ustawy z dnia 8 września 2000 r., a zatem bez związku z komercjalizacją i prywatyzacją, a uprawnienia zwalnianych pracowników kształtowały postanowienia kolejnych paktów gwarancji pracowniczych, czyniąc to korzystniej od przepisów powszechnie obowiązujących. Ostatni pakt z 19 marca 1998 r. obowiązywał do dnia 26 października 2000 r. tj. do dnia poprzedzającego wejście w życie ustawy, a przepisy tej ustawy zastępują jego postanowienia w przedmiocie preferencyjnego ukształtowania prawa do świadczeń dla pracowników zwolnionych z przyczyn dotyczących pracodawcy, co „stanowi istotny argument przeciwko nadawaniu przepisom rozdziału 8 ustawy „mocy wstecznej”. Zwrócił też uwagę Sąd Najwyższy, że przepis art. 50 ust. 3 ustawy stanowi, że pracownikom, którzy nabyli prawo do jednorazowej odprawy, nie przysługuje odprawa na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych, „ani żadne inne świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy”. Przyjęcie zatem wcześniejszego prawa do odprawy niż data wejścia w życie ustawy (27 października 2000 r.) spowodowałoby niczym nieusprawiedliwione uprzywilejowanie pracowników, którzy zostali zwolnieni pomiędzy 1 stycznia a 26 października 2000 r. i otrzymali odprawy z art. 8 ust. 1 ustawy o zwolnieniach grupowych, jak i na podstawie ponadzakładowego układu zbiorowego pracy, a jednocześnie do dyskryminacji pracowników zwolnionych po dniu 26 października 2000 r. (pozbawionych przez przepis art. 50 ust. 3 ustawy rekompensat i odpraw z PUZP i z ustawy o zwolnieniach grupowych), jak i pracowników zwolnionych przed 1 stycznia 2000 r.

Skład rozpoznający niniejszą sprawę podziela te poglądy.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁵ k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalił powództwo.

O kosztach rozstrzygnięto na podstawie art. 102 k.p.c.